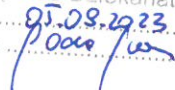

Bydgoszcz, dnia 28 sierpnia 2023 roku

Prof. dr hab. Maciej Zastempowski
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wpłynęło do Dziekanatu WZiKS
Dnia 25.08.2023
Podpis

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Katarzyny Mormul

*Organizacja i zarządzanie działalnością kontrolną w regionalnych izbach
obrachunkowych*

Promotor: dr hab. Zbysław Dobrowolski, prof. UJ

1. Uwagi wstępne

Podstawą wydania opinii jest pismo Prof. dr hab. Marka Bugdoła, Przewodniczącego Rady Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie z dnia 10 lipca 2023 r.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska obejmuje w swej części merytorycznej sześć rozdziałów (w tym również wprowadzenie oraz zakończenie) i zawiera się na 126 stronach. Część uzupełniającą stanowią: spis literatury (99 pozycji, 7 aktów prawnych oraz 27 źródeł internetowych), spis tabel oraz wykresów. Całość rozprawy doktorskiej, obejmująca właściwą część merytoryczną oraz część uzupełniającą, mieści się na 139 stronach.

Zgodnie z wymaganiami ustawowymi (Art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U.2023.742) rozprawa doktorska, powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne dokonanie artystyczne oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej. Mając na uwadze powyższe, przy ocenie rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Mormul przyjąłem następujące kryteria: znaczenie

podjętej tematyki, poprawność w sformułowaniu celów oraz pytań/hipotez badawczych, metodykę badawczą, strukturę rozprawy oraz jej stronę warsztatową.

2. *Znaczenie podjętej tematyki*

Podjęta w rozprawie problematyka organizacji i zarządzania działalnością kontrolną w regionalnych izbach obrachunkowych (RIO) stanowi interesujący i wciąż aktualny problem badawczy, mimo iż od wprowadzenia RIO do polskiego porządku prawnego minęło ponad 30 lat. Wynika to głównie z roli i znaczenia RIO, jako państwowego, zewnętrznego i niezależnego organu kontroli i nadzoru jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów określonych w ustawie, w zakresie gospodarki finansowej (budżetu) i zamówień publicznych. Tego typu instytucje, o charakterze kontrolno-nadzorczym w stosunku do lokalnych władz, funkcjonują w większości państw demokratycznych. Poświęca się im również dużo publikacji, przede wszystkim z punktu widzenia efektywności i skuteczności wykonywanych obowiązków. Mgr Katarzyna Mormul, „na warsztat badawczy” wzięła jedną z dwóch kluczowych funkcji RIO a mianowicie kontrolną. Również ten węższy zakres badawczy jest wciąż poruszany w literaturze światowej. Świadczy o tym nawet pobieżna analiza bazy bibliometrycznej Scopus (145 publikacji naukowych zawierających hasła: *“local government” AND control* w tytule; w bieżącym roku już 5 prac), wskazująca na niesłabnące zainteresowanie tymi zagadnieniami. Biorąc pod uwagę zmienność i niepewność otaczającego nas świata gospodarczego, w tym również zmienność przepisów prawa, oraz gwałtowny rozwój technologii informatycznych (m.in. w zakresie sprawozdawczości rachunkowo-finansowej), próbę oceny i wskazania możliwych usprawnień w zakresie organizacji i zarządzania działalnością kontrolną w RIO, podjętą w rozprawie mgr Katarzyny Mormul, uważam za temat interesujący i nośny badawczo.

3. *Cele pracy i pytania/hipotezy badawcze*

Łukę badawczą, problem badawczy, cel główny, pytania badawcze mgr Katarzyna Mormul przedstawiła we wstępie do pracy oraz w rozdziale czwartym.

Wybór tematu Doktorantka uzasadnia dwiema głównymi przesłankami, a mianowicie istotą i znaczeniem RIO oraz pojawiającymi się sygnałami dotyczącymi wewnętrznych problemów w RIO.

Następnie mgr Katarzyna Mormul wskazuje główny problem badawczy sformułowany w sposób następujący:

- *Jak przyjęte rozwiązania w zakresie organizacji i zarządzania działalnością kontrolną w regionalnych izbach obrachunkowych wpływają na prowadzenia czynności kontrolnych?*

W dalszej, części Doktorantka wskazuje cel rozprawy, którym czyni:

- *identyfikację i charakterystykę rozwiązań organizacyjnych oraz sposobu zarządzania działalnością kontrolną w regionalnych izbach obrachunkowych.*

Na tej podstawie mgr Katarzyna Mormul formułuje cztery, następujące pytania badawcze:

- *PB1 – Jakie są funkcje działalności kontrolnej regionalnych izb obrachunkowych i która z nich przesadza o jej celowości?*
- *PB2 – Jak przebiega inicjowanie i prowadzenie czynności kontrolnych oraz prezentacja wyników kontroli przez regionalne izby obrachunkowe?*
- *PB3 – Jakie są bariery w organizacji i zarządzaniu działalnością kontrolną w regionalnych izbach obrachunkowych?*
- *PB4 – Które obszary działalności kontrolnej RIO wymagają zmian i dlaczego?*

Szczegółowa lektura rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Mormul pozwala mi na następujące stwierdzenia:

- problem badawczy został określony w sposób właściwy,
- cel główny sformułowany jest poprawnie i wyraźnie wyznacza kierunek prowadzonych badań,
- pytania badawcze dobrze wpisują się w cel pracy i wyraźnie wyznaczają jej zakres.

Wśród drobnych uwag polemicznych dotyczących tej części chciałbym zwrócić uwagę na dwie kwestie. Po pierwsze, żałować można jedynie, iż Doktorantka nie pokusiła się o zdecydowanie szersze zaprezentowanie luki badawczej zarówno we wstępie, jak i części teoretycznej. Szczególnie w tym drugim obszarze można było przygotować odrębny podrozdział (np. rozpoczynający część teoretyczną), w którym dokonano by wskazania luki badawczej w oparciu o narracyjny systematyczny przegląd literatury (wskazując konkretne pozycje i dokonując ich krytycznej analizy). Po drugie, dla percepcji pracy lepszym rozwiązaniem byłoby wyprowadzenie pytań badawczych w poszczególnych fragmentach części teoretycznej oraz zwięźczenie tego modelem teoretycznym lub koncepcyjnym.

4. *Metodyka badawcza*

Oceniana dysertacja mgr Katarzyny Mormul ma charakter teoretyczno-empiryczny. Zdecydowały o tym przyjęte przez Doktorantkę metody badawcze. W

części teoretycznej wykorzystwała ona bowiem metody analizy logicznej oraz dedukcji, zaś w części empirycznej syntezę oraz indukcję. Wszystkie te metody zostały zastosowane właściwie.

Przyjęta przez mgr Katarzynę Mormul metodyka badawcza jest odpowiednia do realizacji sformułowanego celu i pytań badawczych. Na „w miarę” pozytywną ocenę zasługuje przedstawiony przegląd literatury. Jak wspomniałem, szkoda, iż Doktorantka nie pokusiła się o wykorzystanie metody systematycznego przeglądu literatury. Ocenę istniejącego stanu wiedzy Doktorantka przedstawiała w oparciu o bibliografię obejmującą 133 pozycje. Zbiór ten nie jest on zbyt obszerny, należy jednak pamiętać, iż problematyka RIO jest specyficzna i jako taka dotyczy, w tym kształcie prawnym, jedynie uwarunkowań polskich. Zbiór ten zawiera monografie i artykuły naukowe opublikowane w języku polskim oraz angielskim (15 źródeł) z zakresu teorii organizacji i zarządzania, kontroli zarządczo-finansowej, zarządzania publicznego, RIO oraz metodologii badań. Chciałbym jednak podkreślić, iż przeprowadzona przez mgr Katarzynę Mormul krytyczna analiza literatury, dała jej podstawę do sformułowania istotnych dla części badawczej konstruktów pojęciowych oraz przeprowadzenia, opisanych w dalszej części rozprawy, badań empirycznych. Część teoretyczna świadczy również o dobrej znajomości badanej tematyki oraz o erudycji Doktorantki.

Wśród uwag o charakterze polemicznym, chciałbym jeszcze raz podkreślić, iż szkoda, że omawiając poszczególne pojęcia mgr Katarzyna Mormul nie sięgnęła za każdym razem po systematyczny przegląd literatury. Sądzę, iż mogłoby to poszerzyć zakres jej poszukiwań. Podniosłoby to również walor naukowy pracy.

Na pozytywną oceną zasługuje również część prezentująca metodykę badawczą. Mgr Katarzyna Mormul opisuje tu przedmiot badań, cele pracy i pytania badawcze, zastosowane metody badawcze (m.in. przegląd literatury, analizę danych zastanych i badania terenowe) oraz charakterystykę próby badawczej. Na pozytywną ocenę zasługuje wykorzystanie przez mgr Katarzynę Mormul triangulacji metod, co też świadczy o jej dojrzałości naukowo-badawczej. Badania jakościowe Doktorantka przeprowadziła w formie wywiadu swobodnego ukierunkowanego (2 wywiady z prezesami RIO, 2 wywiady z naczelnikami Wydziału Kontroli Gospodarki Finansowej) oraz wywiadu swobodnego ze standaryzowaną listą poszukiwanych informacji (23 wywiady z inspektorami i inspektorami kontroli). Materiał zebrany w trakcie wywiadów, został transkrybowany i poddany analizie w oprogramowaniu do badań jakościowych MAXQUD 2022. Analizy zebranych danych Doktoranta dokonała w oparciu o paradygmat interpretatywno-symboliczny.

5. *Struktura rozprawy*

Struktura rozprawy jest poprawna i zgodna z koncepcją badawczą. Rozdział pierwszy, drugi i trzeci ma charakter teoretyczny, czwarty przedstawia metodykę, piąty wyniki badań, zaś szósty główne wnioski.

Pracę rozpoczyna wstęp sygnalizujący lukę badawczą, problem badawczy, cel główny oraz formułowane przez Doktorantkę pytania badawcze.

W rozdziale pierwszym mgr Katarzyna Mormul wprowadza czytelnika w problematykę teoretycznych podstaw kontroli. Doktorantka przedstawia tu kluczowe dla swej pracy pojęcie kontroli, jej roli jako funkcji zarządzania, etapów, rodzajów i celów. Omawia również funkcje kontroli oraz jej kryteria.

W rozdziale drugim Doktorantka skupiła się na zagadnieniach związanych z organizacją i zakresem działania RIO. Rozpoczyna od genezy i ewolucji RIO w polskim porządku prawnym. Następnie przedstawia uwarunkowania normatywne, strukturę organizacyjną oraz zakres realizowanych przez RIO zadań.

Rozdział trzeci skupia się na działalności kontrolnej prowadzonej przez RIO. Prowadzi on czytelnika poprzez wyjaśnienie rodzajów kontroli wykonywanych przez RIO, jej etapy do standardów kontroli publicznej.

Rozdział czwarty poświęcony został przedstawieniu metodyki badawczej oraz charakterystyki badanych. Mgr Katarzyna Mormul opisuje tu przebieg badań własnych, w ramach których zestawiono i poddano analizie wyniki zrealizowanych z wykorzystaniem triangulacji badań jakościowych, a także sformułowano wnioski.

W rozdziale piątym Doktorantka prezentuje uzyskane wyniki badań. Omawia tu zebrany materiał empiryczny (wywiady swobodne ukierunkowane oraz swobodne ze standaryzowaną listą poszukiwanych informacji).

Kluczowe wnioski, przedstawione w kontekście zadanych pytań badawczych, mgr Katarzyna Mormul omawia w rozdziale ostatnim. Na szczególną pozytywną opinię zasługują autorskie propozycje rozwiązań, które mogą być pomocne w doskonaleniu działań, związanych z zarządzaniem działalnością kontrolną RIO. Chciałbym wyraźnie podkreślić, iż jest to bardzo ciekawa część pracy, jednoznacznie potwierdzającą dojrzałość naukową Doktorantki.

Pracę wieńczy zakończenie, syntezujące uzyskane wyniki oraz wskazujące rekomendowane przyszłe kierunki badań.

Wśród drobnych uwag o charakterze polemicznym chciałbym zwrócić uwagę na trzy kwestie. Po pierwsze, zdecydowanie lepsze dla percepcji pracy byłoby ustrukturyzowanie rozdziałów 5 i 6 o podrozdziały. Po drugie, praca zyskałaby również, gdyby poszczególne rozdziały Doktorantka kończyłyby się choć jednym

akapitem konkluzji (np. na s. 30, 44, 70). Po trzecie, szkoda, iż w podsumowaniu dysertacji zabrakło odniesienia się mgr Katarzyna Mormul również do ograniczeń jej badań.

6. Strona warsztatowa – ocena formalna

Strona warsztatowa opiniowanej rozprawy doktorskiej mgr Katarzyna Mormul zasługuje na pozytywną ocenę. Doktorantka wyczerpująco objaśniła wykorzystywane pojęcia i charakteryzowane zjawiska. Sposób zaprezentowania zawartych w rozprawie treści i ich ujęcie charakteryzują się dyscypliną toku wyводу i brakiem zbędnych dygresji. Wykorzystane metody zostały użyte zgodnie z zaleceniami metodologii badań naukowych.

Wśród drobnych usterek formalnych, nie wpływających jednak na pozytywną ocenę, wskazać można jedynie na:

- drobne literówki i błędy stylistyczne, np. s. 72 – „Brakuje jednak brakuje, które skupiają się na (...)”, s. 73 - „Ponadto, zidentyfikowana luka badawcze (...)”
- dzielenie tabel bez przenoszenia jej główki (s. 10, 17, 21, 24, 39, 65, 86, 111).

7. Konkluzja końcowa

Analiza całości recenzowanej rozprawy doktorskiej mgr Katarzyna Mormul pozwala na stwierdzenie, iż stanowi ona interesujące studium badawcze, prezentujące problematykę organizacji i zarządzania działalnością kontrolną w regionalnych izbach obrachunkowych, mieszczące się w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu. Pracę tą oceniam pozytywnie zarówno w warstwie teoretycznej, jak i empirycznej.

Dokonując oceny całości pracy pragnę wyrazić opinię, iż stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wskazując na odpowiedni poziom wiedzy teoretycznej mgr Katarzyna Mormul oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia przez nią pracy naukowej.

Biorąc pod uwagę wszystkie przyjęte kryteria oceny stwierdzam, iż recenzowana rozprawa doktorska mgr Katarzyny Mormul pt. *Organizacja i zarządzanie działalnością kontrolną w regionalnych izbach obrachunkowych* odpowiada warunkom stawianym tego typu opracowaniom i wnoszę do Rady Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie o dopuszczenie do jej publicznej obrony.

Heniek Dastempowski